

100 anys de fotografia valenciana a l'Ateneu Mercantil

La mirada que perdura

La història valenciana a través d'un segle de fotografia es mostra a l'Ateneu Mercantil de València en una exposició de fotografies que van de 1839 a 1939. Una etapa d'evolució tant de la societat com de la mateixa fotografia.



Vicent Martínez Sanz. *Crisantems*. 1920.

ARXIU

Al País Valencià la fotografia va gaudir d'un estatus privilegiat. Només sis mesos després que François Arago presentara l'invent de Nièpce-Daguerre a París, a la ciutat de València els seus habitants van poder observar la primera foto de la seua història. Els primers fotògrafs professionals eren estrangers i treballaven de manera ambulants. S'establien en les grans ciutats, on hi havia més possibilitats de trobar clientela, i feien les seues paradetes amb teles pintades o fustes col·locades a manera d'habitació que muntaven al carrer. En l'etapa de major afluència arribaren a utilitzar-se places de bous per a aquestes activitats.

Però a partir de 1944 comencen a instal·lar-se a València els primers daguerrotipistes, hereus de l'invent de Daguerre, que cobraven una suma considerable pels seus retrats, a banda de crear tot un món al seu voltant. Fer-se una foto era tota una cerimònia en la qual calia un control estricte de la imatge. Els burgesos, primers que accediren a les fotografies, veien així una manera de immortalitzar-se, i acudien en família als estudis. Evidentment era quasi com anar a l'òpera: vestits nous, pentinats, i sobretot la postura, la importància de la postura. Uns minuts d'exposició al sol per tal d'aprofitar al màxim la llum, amb els ulls oberts i totalment quiet, com afirma José R. Cáncer, un dels autors del catàleg de l'exposició que presenta l'Ateneu, "una petita tortura". Però es podia aprofitar el temps per a prendre el te i parlar. Fins i tot hi havia alguns estudis que oferien un petit refrigeri. La disminució del temps d'exposició i l'abaratiment dels materials de producció, a banda de diversos invents posteriors van fer més popular la fotografia.

La societat valenciana tenia a la seua disposició una gran quantitat d'espectacles que anunciaven els prolegòmens del

triomf d'aquest nou invent. Les càmeres fosques, els cosmorames, etc., petites atraccions de circ que anunciaven la pròxima aparició d'un instrument que anys després seria imprescindible. "A causa del paper valencià i la iniciativa de la Societat Valenciana de Fotografia, la Conselleria de Cultura va creure oportú reprendre una vella idea, la de repassar la nostra història fotogràfica, aquest és l'embrió de l'exposició de l'Ateneu", va dir a aquesta revista Luis Quirante, del Servei de Promoció i Difusió Cultural de la recentment creada Direcció General de Promoció Cultural.

L'exposició que es mostra a l'Ateneu Mercantil de València consta de tres apartats. Un primer sobre la fotografia pictòrica valenciana, aquells fotògrafs que reivindicaven el caràcter d'art d'aquesta nova disciplina. Tenien forts ad-

F. Amaura. *Aeronàuta*. 1875.

ARXIU

contemplar els primers fotomuntatges de Josep Renau o pintoresques escenes de camperols valencians. Segons Jose R. Cáncer "l'exposició 'Memòria de la llum', a més d'informar i divulgar, ens ajuda a comprendre l'auge actual de la imatge fotogràfica".

La darrera part d'"Un segle de fotografia valenciana" s'ocupa dels primers estudis de fotògrafs de la història valenciana. A causa de la procedència de bona part de fotògrafs, pintors retratistes que veien com s'allunyava la seua font d'ingressos principals, els primers locals eren estudis de pintors amb amplis finestrals per tal d'aprofitar al màxim la llum. Però l'evolució de les tècniques i la proliferació d'estudis va provocar la construcció de tallers als àtics dels edificis envoltats completament de finestres, on era més fàcil captar la llum. L'estudi d'un fotògraf era tot un món, ja que hi tenia un amplí ventall d'objectes per tal d'ambientar els retrats. Des dels mateixos decorats de fons, teles pintades amb diversos motius, fins a mobles i accessoris "sobretot d'inspiració neoclàssica i renaixentista: columnes, pedestals, balustrades, cadires, llibres, cortinatges, bancs de jardí, arbres, nius de pardals, piano, guitarra i fins i tot algun cap de bou dissecat", segons comenta José Huguet, comissari de l'exposició. Ja amb el decorat realitzat només quedava crear il·lusions amb la càmera, la il·lusió de perspectiva, per exemple. Però les fotografies no ofereixen només aquesta il·lusió, també hi ha la mirada quasi emocionada dels models que semblaven contemplar l'abast del seu propi gest, la mirada de la història.

Xavier Mínguez

Vicent Martínez Sanz. *Dolçainer*. 1930.

ARXIU

versaris. El mateix Baudelaire va dir que era "la servidora de les ciències i les arts, però la servidora més humil...". Davant d'aquest panorama els pictoricistes miraven d'imitar al màxim la pintura, havia de superar la mera reproducció de la realitat. El més important del procés del revelat era la intervenció en el negatiu, amb què la fotografia adquiria caràcter de *creació*.

El segon apartat, amb el nom genèric de "Memòria de la Llum", tracta de l'origen, evolució i desenvolupament de la fotografia al País Valencià en els seus primers cents anys d'història. Tot un seguit de fotografies extretes tant dels reporters gràfics, com Pasqual Pérez o Agustí Centelles, com de fotògrafs professionals, amb clara intencionalitat artística com és el cas de Vicent Peydró o Vicent Martínez Sanz. També es poden

Antoni Matarrodona. *Alcoi: grup de moros*. 1916.

ARXIU